

Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittämissuunnitelma 2007–2013

Pohjois-Pohjanmaan TE-
keskus
Maaseutuosasto
27.9.2006

1. Esipuhe	3
2. Pohjois-Pohjanmaan maaseutuohjelman 2007–2013 visio, arvot ja strategia	5
3. Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteet	5
3.1. Maatalous	5
3.2. Elintarvikeala	6
3.3. Metsä- ja puuala	6
3.4. Matkailu	6
3.5. Bioenergia	6
3.6. Hyvinvointi - hoiva	7
3.7. Muu elinkeinotoiminta	7
3.8. Asuminen	7
3.9. Maaseutu ympäristö	7
3.10. Maaseutukulttuuri ja viihtyvyys	7
4. Tukimuodot ja prosessit	8
4.1. Yrityskohtaiset hankkeet	8
4.2. Yritysryhmän kehittämistuki	9
4.3. Kehittämishankkeet	9
5. Rahoitusosuudet	10
6. Tulostavoitteet	10
7. Toteutumisen seuranta ja vaikutusten arviointi	10
8. TE-keskuksen maaseutuosaston ja toimintaryhmien työnjako	11
9. Työnjako rakennerahasto-ohjelmien kanssa	11

1. Esipuhe

Pohjois-Pohjanmaalla koottiin maa- ja metsätalousministeriön pyynnöstä syksyn 2005 aikana maakunnan maaseutuohjelma, jossa määritettiin maaseudun kehittämisen tahtotilaa tulevaksi ohjelmakaudeksi. Ohjelma toteutettiin osallistavan suunnittelun menetelmin ja sen kokoamiseen osallistui yli 400 pohjoispohjalaista ihmistä. Maa- ja metsätalousministeriö koosti keväällä 2006 maakunnallisista ohjelmista ja valtakunnallisista strategioista Suomen kansallisen maaseudun kehittämisohjelman, Manner-Suomen maaseutuohjelman ohjelmakaudeksi 2007–2013.

Manner-Suomen maaseutuohjelman toimenpiteet rahoitetaan Euroopan Unionin maaseuturahastosta. Pohjois-Pohjanmaalla toimenpiteitä rahoittavat TE-keskus ja maakunnassa toimivat paikalliset toimintaryhmät. Tässä Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittämissuunnitelmassa kuvataan TE-keskuksen osuus Manner-Suomen ohjelman toteutuksesta ohjelmakaudella 2007–2013.

Pohjois-Pohjanmaan maaseutus suunnitelma on sisällöltään varsin laaja ja sen toteuttamiseen tarvitaan monia erilaisia toimenpiteitä. Suunnitelmassa on esitetty alueen ja toiminnan strategia, visio ja arvot maaseutuohjelmityön perusteella. Tämän jälkeen suunnitelma esittelee sille asetetut tavoitteet sekä lyhyen kuvauksen tukimuodoista, tuettavien toimenpiteiden valintakriteereistä, rahoitusprosesseista, varojen käytöstä ja suunnitelman seurannasta.

Pohjois-Pohjanmaa on laaja, vahvasti maaseutumainen maakunta, suurimmaksi osaksi ydinmaaseutua ja harvaan asuttua maaseutua. Sen kehittämiseksi tarvitaan kaikkia Manner-Suomen maaseutuohjelman toimenpiteitä. Suuren maakuntakeskuksen Oulun ympärillä on tärkeää kehittää myös maaseudun ja kaupungin vuorovaikutusta.

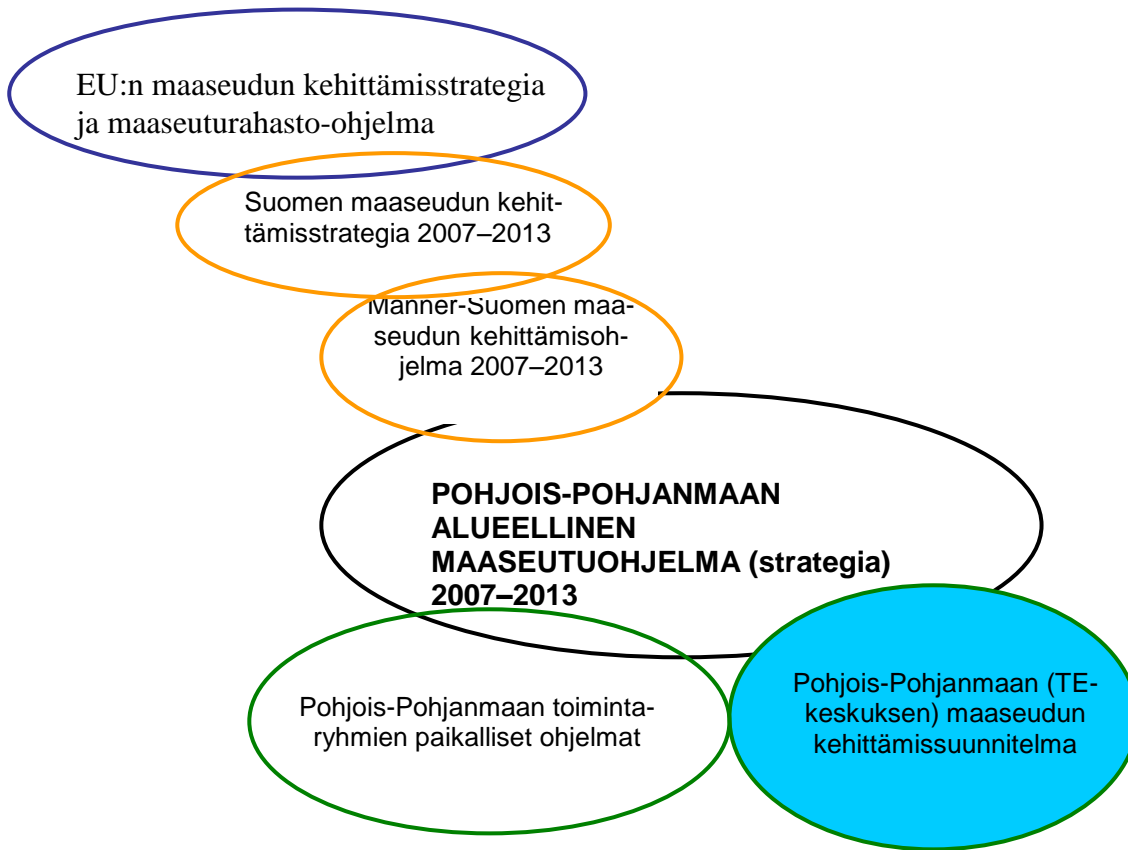
Maaseudun kehittämisessä ei riitä pelkät ohjelmat ja suunnitelmat eikä edes niiden toteuttamiseen varatut rahat. Tärkeintä ovat aktiiviset ihmiset ja hyvin toimivat kehittäjäorganisaatiot, joiden työlle Pohjois-Pohjanmaan maaseutus suunnitelma antaa yhteisen suunnan.

Tervetuloa mukaan yhteistyössä valmistellun suunnitelman toteutukseen!

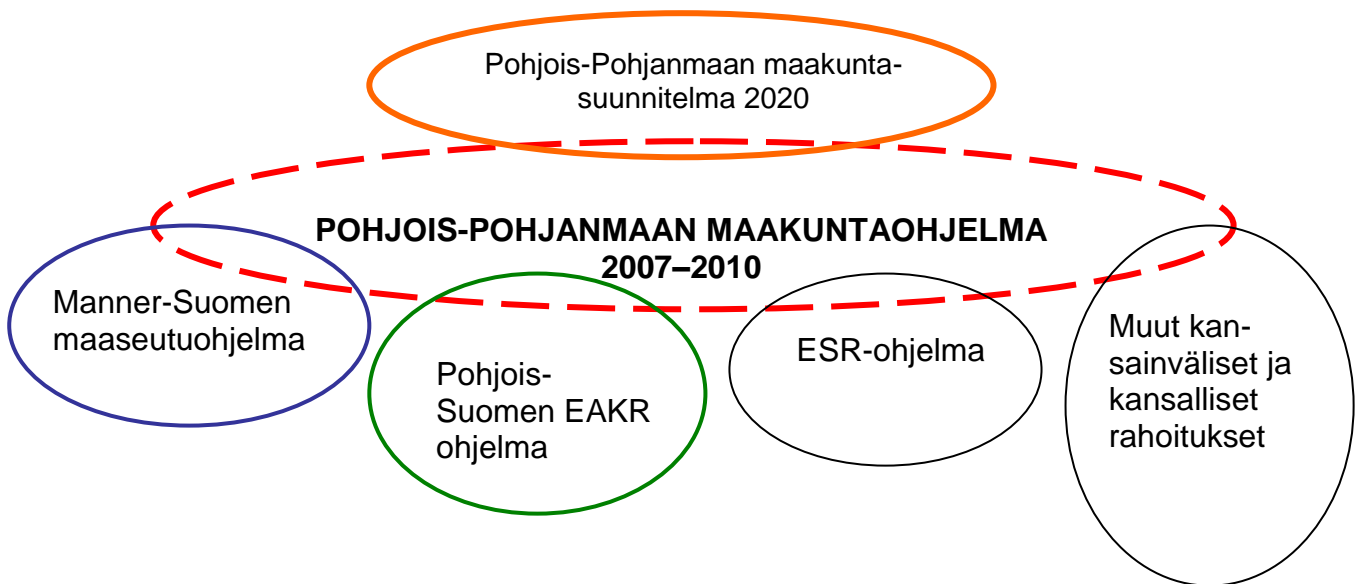
Oulussa 27.9.2006

Esko Koskenkorva
Osastopäällikkö
Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus

Maaseudun kehittämiseen liittyvät ohjelmat ja strategiat ohjelmakaudella 2007- 2013

Manner-Suomen maaseutuohjelma suhteessa Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelmaan.

2. Pohjois-Pohjanmaan maaseutuohjelman 2007–2013 visio, arvot ja strategia

Visio on muotoiltu Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman visiota mukaillen.

Pohjois-Pohjanmaa on omaan ja yhteiseen tulevaisuuteen luottavien ihmisten maakunta.

Se on hyvinvoinnin, laadukkaan elinympäristön ja monimuotoisen luonnon maakunta. Samalla se on elinvoimaisten alueiden yrittäjyysmaakunta, jossa kaupunkialueet ja maaseutu ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään.

Ohjelman toteuttamista ohjaavat seuraavat arvot, jotka toimivat ohjelmassa läpäisyperiaatteen tavoin.

Maaseudun kehittämistoimintaa toteutetaan koko maakunnan maaseutualueilla laajan maaseutupolitiikan näkökulmista huomioiden. Maakunnan erilaiset maaseutualueet huomioidaan ja seutukuntien sekä aluekeskusten kehittämisstrategioiden painotuksia kunnioitetaan. Ohjelman toteuttamisessa huomioidaan myös kansainvälinen toimintaympäristö ja globaalien muutoksien tuomat vaikutukset.

Ohjelman toimenpiteillä edistetään sekä sosiaalista, taloudellista että ympäristöllistä maakunnan kehittymistä. Kehittämistoiminnalla parannetaan Pohjois-Pohjanmaan maaseudun ihmisten tasa-arvoa; miesten ja naisten ja eri alueiden osalta. Maaseudun kehittämistoimilla edistetään sekä maaseutu-kaupunki vuorovaikutusta että eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Myös maaseudun nuorten sekä ikääntyvien elinoloja ja vaikutusmahdollisuuksia parannetaan. Ohjelman toimet ovat innovatiivisia ja tähtäävät maaseudun toimijoiden osaamisen ja hyvinvoinnin kasvuun.

Pohjois-Pohjanmaan alueellisen maaseutuohjelman 2007–2013 strategisina päämäärinä on edesauttaa seuraavien tavoitteiden toteutumista.

- ❖ **Maaseudulla asuvien ja sinne muuttavien ihmisten elinolojen paraneminen.**
Ohjelman toimenpiteiden tulee poistaa maaseutuasumisen esteitä ja helpottaa maaseudun ihmisten arkea. Tavoitteena on luoda edellytyksiä työpaikkojen syntymiselle ja maaseudun ihmisten ansaintamahdollisuuksille. Maaseudulla asuvien ja sinne muuttavien ihmisten elämänlaatu paranee. Maaseudun ihmisten aktiivisuus lisääntyy ja yhdessä tekeminen tulee tavaksi.
- ❖ **Maaseudulla toimivien yritysten ja maatilojen toimintaedellytysten ja kilpailukyyn turvaaminen ja kehittäminen.**
Maaseudulla toimivat yritykset voivat kokea maaseudun hyvänä ja innovatiivisena toimintaympäristönä, jossa rakenteet ovat kunnossa ja osaavaa työvoimaa on saatavilla. Pohjois-Pohjanmaan maaseudulla on yrittäjämysteinen ilmapiiri ja yritystoiminta kehittyy yhteistyössä eri tasojen toimijoiden, eri toimialojen ja erilaisten alueiden kanssa.
- ❖ **Maaseutu ympäristön viihtyisyyden ja vetovoimaisuuden lisääntyminen.**
Osaaminen ja tietämys kulttuuri- ja luonnonympäristön vaalimisessa ja hoitamisessa lisääntyvät. Maaseutu säilyy hoidettuna ja houkuttelevana.

3. Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteet

3.1. Maatalous

Tavoitteena on maakunnan maatalouden vahvuuksien vahvistaminen ja maatalouden kannattavuuden sekä kilpailukyyn lisääminen. Pohjois-Pohjanmaan maatalouden ja sitä lähellä olevien toimintojen kehittämisessä huomioidaan maakunnan ja tuotannon erilaisuus eri alueilla. Pohjois-

Pohjanmaan maatalouden keskeisten tuotantoalojen suhteellinen osuus valtakunnassa kasvaa tulevalla ohjelmakaudella. Maatilojen toiminnan kestävyttä parannetaan sekä laadun että ympäristön kannalta.

Maatalouden toimijoiden tietämystä uusimmista innovaatioista ja niiden tarjoamista mahdollisuuksista oman maakuntamme olosuhteissa lisätään. Alueellisesti on erityisen tärkeää panostaa maatilojen sukupolvenvaihdoksiin. Tuotannosta luopuvia viljelijöitä rohkaistaan tarttumaan uusiin ansaintamahdollisuuksiin. Maatalouden kannattavuuden parantamiseksi edistetään myös toimenpiteitä, jotka kehittävät maatilojen tilusrakennetta.

3.2 Elintarvikeala

Elintarvikealan kehittämistoimien tavoitteena on yritysten markkinointi- ja liiketoimintaosaamisen lisääminen huomioiden asiakaslähtöisyys sekä maakunnan vahvuuksista nousevat brändit ja imago. Toimialan tulee verkostoitua yhä enemmän ja tehdä yhteisiä markkinointiponnistuksia. Lähiruuan ja luomun tuomien mahdollisuuksien hyödyntämistä yritystoiminnassa edistetään ja näiden käytön mahdollisuuksia lisätään mm. ravintoloiden tarjonnassa.

Yksittäisten yritysten tulevaisuuden mahdollisuutena on erikoistuminen. Kehittämistoiminnalla tavoitellaan laadun, tuoteturvallisuuden ja elintarvikkeiden jäljitettävyyden parantamista. Tavoitteena on myös elintarvikeyritysten toimitilojen, laitteiden ja koneiden kehittäminen ja uudistaminen nykyaikaisia vaatimuksia ja kasvavaa tuotantoa vastaavaksi.

3.3 Metsä- ja puuala

Metsäalalla kehittämistoimenpiteiden tavoitteena on metsätalouden kilpailukyvyyn parantaminen ja aluetaloushyötyjen lisääminen mm. huolehtimalla metsänomistajien aktiivisuuden ja osaamisen säilymisestä, kehittämällä metsänomistusta ja luomalla edellytyksiä metsäalan yritystoiminnalle. Pohjois-Pohjanmaan metsissä tuotetulle puulle tulee etsiä aktiivisesti uudenlaista käyttöä.

Maaseudulla toimivien pienten puualan yritysten toimintaedellytyksiä ja toiminnan kannattavuutta tulee parantaa sekä osaamisen lisäämisellä että investointien keinoin. Kehittämistoimien tavoitteena on puualan yritysten yhteistyön tiivistäminen. Metsätalouden toimijoiden tietämystä uusimmista innovaatioista ja tutkimustuloksista sekä niiden tarjoamista mahdollisuuksista oman maakuntamme olosuhteissa lisätään.

3.4 Matkailu

Matkailualan kehittämistoiminnan suunnitelmallisuutta parannetaan ja alan kehittämisessä kiinnitetään huomiota pysyvän toiminnan ja rakenteiden aikaansaamiseen. Yrittäjien yhteistyön lisääminen sekä matkailualan sisällä että läheisesti yhteydessä olevien alojen yritysten kanssa on tärkeää. Lähimatkailun edistäminen vapaa-ajan viettotapana on yksi mahdollisuus kehittämistoiminnalle. Maaseutumatkailua tukevaa pienimuotoista matkailualan infrastruktuuria uudistetaan ja parannetaan mikäli ne muodostavat yritystoiminnan osalta pullonkaula tekijöitä.

Matkailualan kehittämistoimenpiteillä tavoitellaan matkailukeskusten ulkopuolella sijaitsevien maaseudun mikroyritysten toimintaedellytysten ja yrittäjien osaamisen parantamista kansainvälisyys huomioiden. Yrityksiä rohkaistaan alueellisten vahvuuksien ja kulttuurin hyödyntämiseen.

3.5 Bioenergia

Bioenergiaan liittyvien kehittämistoimenpiteiden tavoitteena on maa- ja metsätaloustuottajaketjun hyötynäkökulmasta toimijoiden osaamistason nostaminen ja käyttäjien tietoisuuden lisääminen. Lisäksi tuotetaan selvityksiä taloudellisista vaikutuksista tilakohtaisesti, tuotantoketjussa sekä aluetasolla. Maakuntaan tavoitellaan toimivia bioenergianmarkkinoita, kun tarjonnan ja kysynnän kohtaamisen esteet pystytään ratkaisemaan.

Maaseuturahasto keskittyy pienimuotoisiin tilakohtaisiin tai tilojen välisiin kehittämistoimenpiteisiin. Bioenergia-alalle tuetaan uutta maa- ja metsätalouden resursseja hyödyntävää yrittäjyyttä, kehitetään toimintaketjuja ja logistiikkaa sekä edistetään mikroyritystasolla alueelle soveltuvan, uuden aikaisen teknologian ja laitekannan hankkimista ja käyttöön liittyviä muutostöitä.

3.6 Hyvinvointi - hoiva

Hoiva- ja hyvinvointialalla kannustetaan maaseudun toimijoita käynnistämään ja tiivistämään kuntien, yritysten ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä sekä sopimuksellisuutta. Alan mikroyrittäjyyttä edistetään erityisesti taajamien ulkopuoleisille alueille. Maatalouden sivuelinkeinona toimivien yritysten toimintaedellytykset turvataan ja yritysten liiketoimintamalleja kehitetään maaseudun syrjäkyläiden palvelujen turvaamiseksi. Alalle etsitään uusia työnmuotoja ja uusia työtilaisuuksia.

3.7 Muu elinkeinotoiminta

Muiden toimialojen osalta ohjelma keskittyy ennen muuta maa- ja metsätalouden tuotantoketjussa mukana olevan mikroyritystoiminnan tukemiseen. Ohjelma kannustaa yrityksiä siirtymään maaseudulle sekä perustamaan uusia maaseudun kehittämistä tukevia yritysmuotoja.

3.8 Asuminen

Maaseudun viihtyvyyden ja saavutettavuuden parantamiseksi pyritään löytämään uudenlaisia menetelmiä. Asumiskelpoisuuden säilyminen sekä haja-asutusalueille sijoittumisen esteiden poistaminen ovat kehittämistoimien tavoitteena. Maaseudun vetovoimaisuuden kannalta on tärkeää, että alueella on riittävä palvelurakenne. Maaseudun palvelujen ja julkisen liikenteen kehittämiseksi etsitään uusia ratkaisuja.

Suunnitelman toimenpiteiden kautta edistetään myös ajanmukaisten tietoliikenneyhteyksien saavutettavuuden parantamista syrjäkylillä. Kehittämistoimilla pyritään etsimään keinoja myös olemassa olevan infrastruktuurin säilyttämiseksi toimintakykyisenä ja maaseutuasumista helpottavien infrastruktuuriin ja maankäyttöön liittyvien asioiden ratkaisemiseksi. Maankäyttökysymyksissä tärkeää on yhteen sovittaa asumisen, yrittäjyyden, maa- ja metsätalouden muuttuvat tarpeet. Laadukas toimintaympäristö on keskeinen alueen vetovoimatekijä.

3.9 Maaseutu ympäristö

Kehittämistoiminnan tavoitteena on edistää maisemallisesti, kulttuurisesti, historiallisesti ja luonnonarvoiltaan arvokkaiden kohteiden säilymistä. Tavoitteena on, että maaseudulla asuvat ja siinä muuttavat ihmiset oppivat arvostamaan ja vaalimaan alueen kulttuuri- ja luonnonympäristöä. Kehittämistoiminnalla etsitään toimintamalleja maaseudulla sijaitsevien merkittävien kohteiden säilyttämiseen ja niiden saavutettavuuden parantamiseen. Ympäristöhoito tarjoaa myös ansainta- ja yritys-toimintamahdollisuuksia alueen asukkaille.

3.10 Maaseutukulttuuri ja viihtyvyys

Viihtyvyyden elementtejä ovat muun muassa mielekäs työ, rentouttava vapaa-ajan toiminta sekä suvaitseva ja turvallinen sosiaalinen ympäristö. Tavoitteena on moni-ilmeinen maaseutukulttuuri, joka huomioi sekä perinteet että uudet maaseudun toiminnot. Laajemmin on kyse maaseudun mahdollisuuksista asuin-, työ- ja vapaa-ajanviettopaikkana. Maaseudun elämänlaatua parantavilla toimenpiteillä edistetään varsinkin yritysten toimintaedellytyksiä ja uusien työllistymismuotojen syntymistä maaseudulla. Asukkaita ja yrityksiä kannustetaan etätö ja pendelöinti mahdollisuuksien huomioimiseen.

Maaseudun ja kaupunkien toimijoita rohkaistaan uudenaikaiseen yhteistyöhön. Maaseudun viihtyvyyttä parannetaan tavoitellen maaseudun vetovoimaisuuden ja imagon kohottamista. Maaseutu nähdään mahdollisuutena. Maaseutukulttuurin ja viihtyvyyden kehittäminen tapahtuu pääosin kylätoiminnan kautta. Ohjelmakaudella 2007–2013 kyläiden kehittäminen perustuu entistä enemmän

suunnitelmallisuuteen sekä toimijoiden verkottumiseen niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti. Maaseudun toimijoita rohkaistaan aktiivisiksi maaseutukulttuurin tuottajiksi ja kuluttajiksi. Kulttuuriperinnön kokoamiseen ja vaalimiseen tähtääviä merkittäviä toimia edistetään. Toimenpiteillä pyritään löytämään uusia mahdollisuuksia kulttuuriin perustuvaan yrittäjyyteen.

4. Tukimuodot ja prosessit

Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen rooli Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteuttamisessa on ohjata maaseuturahaston varoja kehittämistoimille. TE-keskuksen kautta rahoitetaan toimenpiteitä Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman ja maaseudun kehittämistä koskevan lainsäädännön mukaisesti. Käytössä olevia tukimuotoja ovat yrityskohtaiset hankkeet, yritysryhmän kehittämishankkeet ja erilaiset kehittämishankkeet (elinkeinotoiminnan kehittämishankkeet, koulutushankkeet, yleiset kehittämishankkeet sekä yleishyödylliset investoinnit). TE-keskus voi osallistua näillä rahoitusinstrumentilla myös alueiden välisiin ja valtakunnallisiin hankkeisiin.

Yritystukien haku on jatkuvaa. TE-keskus järjestää koulutusta, tiedotusta ja toimialakohtaisia teemapäiviä tukien hakemisesta, maksamisesta sekä toimialan ajankohtaisista asioista. Tukihakemusten käsittelyn yhteydessä hyödynnetään TE-keskuksen tieto- ja toimintajärjestelmiä (Asko, kvartettiyhteistyö, Yritys-Suomi, rahoitusryhmä ja KTM toimialapalvelut).

Kehittämishanketoiminnan osalta tähdätään proaktiiviseen toimintaan. Tarkoituksena on yhdessä muiden rahoittajaviranomaisten kanssa määritellä teemat kohdennetuille hakuerroksille. TE-keskuksen maaseuturahastosta ohjelmakaudella 2007–2013 rahoitettavat keskeiset hankkeet tulevat viemään eteenpäin tässä suunnitelmassa esitettyjä maaseudun kehittämistoiminnan tavoitteita. Hakemusten käsittelyssä korostuu viranomaisten yhteistyö ja rahoitusmahdollisuuksien laaja yhteensovittaminen. Hakemuksia peilataan rahastojen sääntöihin, rahoitusmahdollisuuksiin sekä toimialakohtaisiin alueen strategioihin. Viranomaisten välisellä tiiviillä yhteistyöllä yhtenäistetään hankkeiden rahoittamiseen ja maksatukseen liittyviä menettelyjä ja edistetään hanketoiminnan hyvien käytäntöjen leviämistä.

4.1. Yrityskohtaiset hankkeet

TE-keskuksen rahoittaa maaseuturahaston varoin sekä alkavien yritysten että jo toimivien yritysten investointeja ja muita kehittämistoimia. Yritysten kehittämistoimissa yrittäjien ja yritysten työntekijöiden osaamisen osalta painotetaan liikkeenjohdossa, tuotekehityksessä, markkinoinnissa, kansainvälisessä toiminnassa, logistiikassa ja laadunhallinnassa tarvittavan osaamisen kehittämistä. Yritysinvestointien osalta tavoitteena on työllistyvyys, kilpailukyvyyn kehittäminen ja tätä kautta taloudellisen kannattavuuden paraneminen.

Yritystuet suunnataan pääasiassa maatilakytkenäisiin yrityksiin ja osana maa- tai metsätalouden tuotantoketjua oleviin mikroyrityksiin. Maataloustuotteiden ensiasteen jalostuksen ja markkinoinnin osalta voidaan rahoitusta kohdistaa myös pk-sektoriin. Muiden yritystukien osalta rahoitus suunnataan tukemaan ennen muuta suunnitelman tavoitteita toteuttavien taajamien ulkopuoleisten mikroyritysten kehittämiseen. Tukea voidaan myöntää yrityksen investointeihin, kehittämiseen tai käynnistämiseen.

Yritystukien yleisiä valintakriteerejä ovat:

- yrityksellä tai perustettavalla yrityksellä on olennainen merkitys yrittäjän tulonlähteenä
- tavoitteena on yrityksen liikevaihdon kasvattaminen
- investoinnin seurauksena syntyy uusia, paikallisia työtilaisuuksia ja tuloja
- yrityksen tuotanto tehostuu ja / tai teknologian taso parantuu merkittävästi tehtävän investoinnin (aineellisen ja / tai aineettoman) ja /tai innovaation seurauksena
- suunnitellulla yritystoiminnalla on edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan

4.2 Yritysryhmän kehittämistuki

Yritysryhmän kehittämistuen avulla edistetään yritysten verkostomaisia toimintatapoja ja parannetaan maaseutuyritysten pääsyä markkinoille. Tukea voidaan myöntää hankkeisiin, jotka tähtäävät tuotteiden ja tuotantomenetelmien tason oleelliseen parantamiseen, vientiin liittyvien erityisehtojen täyttämiseen, liikkeenjohdon tai erityisosaamisen lisäämiseen ja yritysten välisen liiketoiminnallisen yhteistyön kehittämiseen.

4.3 Kehittämishankkeet

TE-keskus rahoittaa maaseuturahaston varoin kehittämishankkeita, jotka ovat maakunnallisia tai seutukuntarajat ylittäviä. Elinkeinotoiminnan kehittämishankkeet ovat pääosin toimiala- tai klusterikohtaisia. Lisäksi tuetaan esiselvityksiä sekä muita kehittämistoimia uusien toimintamallien tai innovaatioiden edistämiseksi. Erityisesti huomioidaan alueelliseen kilpailukykyyn vaikuttavat kehittämishankkeet. Lisäksi rahoitetaan yleisiä maaseudun elämänlaadun kehittämishankkeita sekä niihin liittyviä investointeja. Myös näiden hankkeiden tulee olla seutukuntien välisiä tai muutoin maakunnallisesti merkittäviä kohteita.

Elinkeinotoiminnan kehittämishankkeilla luodaan edellytyksiä uusien yritysten syntymiselle alueiden vahvuudet huomioiden. Eri toimijoiden ja toimialojen konkreettista verkottumista edistetään uusien yhteistyömallien ja liiketoimintamahdollisuuksien löytämiseksi. Toimenpiteillä tuetaan maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistumista ja yrittäjyyden lisääntymistä sekä yritysautotyyppistä toimintaa. Kehittämistoiminnan tavoitteena on uuden tieteellisen tiedon ja innovaatioiden tehokas välittäminen maaseudun yhteisöjen ja mikroyritysten käyttöön. Maaseudun kehittämiseen liittyvä verkostoitunut toiminta on kiinteässä yhteydessä maaseudun elinkeinojen ja maaseudun ihmisten toimintaympäristön kehittämiseen. Nämä toimet luovat edellytyksiä innovatiiviselle yritystoiminnalle maaseudulla ja alueellisten vahvuuksien saattamiselle käytäntöön.

TE-keskuksen kautta voidaan rahoittaa sellaisia varsinaista ammattikoulutusta täydentäviä koulutushankkeita, jotka lisäävät erityisesti maa- ja metsätalallisten sekä elintarvikealan toimijoiden osaamista. Maaseudun taloudellisten toimijoiden, yrittäjien ja asukkaiden osaamiseen liittyviä koulutushankkeita tuetaan, silloin kun hankkeen toimialue on maakunnallinen tai seutukuntarajat ylittävä tai hankkeen kehittämää mallia voidaan tulevaisuudessa hyödyntää laajasti. Toimenpiteiden on mahdollista kohdistua myös maaseudun kehittämisen kannalta merkittävään yhteistyötaitojen kehittämiseen sekä maaseudun asukkaiden omaehtoiseen koulutautumiseen. Painopisteinä ovat maaseudun yritysten tuotantoa, tuotteiden ja toiminnan laatua parantavan osaamisen kartuttaminen sekä yrittäjyysvalmiuksien edistäminen.

Kehittämistoiminnan tavoitteena on saada maakuntaan myös laadukas ja asiantunteva neuvojaverkosto, joka pystyy palvelemaan alueen yrityksiä ja maaseudun muita toimijoita ajanmukaisella tavalla. Maaseudulla toimivien neuvontapalveluiden verkostoituminen ja entistä tiiviimpi yhteistyö on tärkeää. Toimenpiteillä pyritään turvaamaan ohjelma-alueen aloittaville ja jo toimiville mikroyrityksille riittävät yritysneuvontapalvelut. Toimenpiteillä tuetaan lisäkoulutusta, jolla kehitetään maaseutuyrittämiseen, toimentulomahdollisuuksien lisäämiseen sekä uudistamiseen osallistuvien neuvojen ammattitaitoa, osaamista ja pätevyyttä.

Kehittämishankkeiden valintakriteerejä ovat:

- ohjelman tavoitteiden mukainen
- toteuttamiskelpoinen
- kustannustehokas
- pysyviä rakenteita ja toimintamalleja luova

Edellisten lisäksi kaksi näistä:

- alueen toimijoiden osaamista lisäävä
- yrittäjyyttä edistävä
- uusia työpaikkoja tai työmahdollisuuksia luova
- uusia tuotteita tai palveluita luova
- uusia toimintamalleja luova

- maaseutu-kaupunki vuorovaikutusta lisäävä
- maaseudun raaka-aineiden käyttöä edistävä
- ympäristöä parantava
- tasa-arvoa lisäävä
- paikalliset olot huomioon ottava ja niitä parantava

5. Rahoitusosuudet

Tämän suunnitelman tavoitteita toteuttavia hankkeita rahoitetaan maaseuturahastosta, Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmassa esiteltyjen toimintalinjojen 1 ja 3 toimenpiteiden mukaisesti. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen kautta varoja näihin toimintalinjoihin jaetaan ohjelmakauden aikana yhteensä 51,5 miljoonaa euroa. Tämä luku ei sisällä maatalouden ensiasteen jalostuksen ja markkinoinnin tukemiseen eikä maatilojen sukupolvenvaihdoksiin tai investointeihin käytettäviä varoja. Alustava arvio varojen jakautumisesta toimintalinjojen välillä on seuraava:

Toimintalinja 1: Maa- ja metsätalouden kilpailukyvn parantaminen 19 milj. euroa
 Toimintalinja 3: Maaseutualueiden elämänlaatu ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen 32,5 milj. euroa

Alustava varojen jakautuminen toimintalinjojen eri toimenpiteisiin on esitetty tämän suunnitelman liitteenä (LIITE 1)

6. Tulostavoitteet

Suunnitelman toteutumista seurataan keräämällä rahoitettavien toimenpiteiden saavuttamat tulokset ja vaikutukset valtakunnalliseen rekisteriin. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus on arvioinut tämän suunnitelman sisällön ja ohjelmakauden 2000–2006 tulosten perusteella ohjelmakaudelle 2007–2013 tulostavoitteet, jotka on esitetty tämän suunnitelma liitteenä (LIITE 2). Hankkeiden valinnassa ja toteutuksen seurannassa kiinnitetään erityistä huomiota työpaikkojen ja yritysten syntyyn, uusien tuotteiden, teknikoiden ja palveluiden kehittämiseen sekä koulutus- ja tiedotustilaisuuksien lukumäärään. Hakijoiden tulee hakemusvaiheessa esittää rahoittajalle toteutustavan yhteistyömalli ja hankeosapuolten sitoutuneisuus. Tällä menettelyllä haetaan toimintaan vaikuttavuutta, päällekkäisyyksien poistamista ja pysyvien toimintamallien hyvää ennakkosuunnittelua.

Yksi tärkeimmistä laadullisista hanketoiminnan tavoitteista on pysyvien vaikutusten aikaansaaaminen. Muita laadullisia tavoitteita ovat eri väestöryhmien tasa-arvo, maaseudun ja kaupungin erilaisten asukasryhmien vuorovaikutus sekä osaamisen ja tietoisuuden lisääminen maaseudun kehittämisestä. Kestävän kehityksen toteuttamisessa painotetaan positiivisia ympäristövaikutuksia ja elinkaariajattelua. Uusien työmuotojen, sopimuksellisuuden kehittämisessä sekä sosiaalisten innovaatioiden löytämisessä kannustetaan uudenlaisten ratkaisujen hakemiseen.

7. Toteutumisen seuranta ja vaikutusten arviointi

Suunnitelman toteutumista seurataan keräämällä vuosittain raportit kehittämistoimilla saavutetuista tuloksista ja vaikutuksista. Vaikutusten arvioinnissa huomioidaan myös pitemmällä aikavälillä syntyvät tulokset ja toimintaympäristön muutokset. Maaseudun kehittämistoimintaan suunnatun rahoituksen vaikutuksista ja tuloksista tehdään väliarviointi vuonna 2010 ja loppuarviointi vuonna 2014.

Maaseudun kehittämistoiminnan tarkempaa ohjausta ja painotuksia varten TE-keskus laatii vuosittaisen toimenpidesuunnitelman, joka hyväksytään seuranta ohjaavassa työryhmässä. Toimenpidesuunnitelmassa tullaan korostamaan rahoituksen yhteensovitusta paikallisten toimintaryhmien ja muiden rahoittajien kanssa.

Tätä suunnitelmaa tullaan myös päivittämään, mikäli toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä muutoksia.

8. TE-keskuksen maaseutuosaston ja toimintaryhmien työnjako

Ohjelmakaudella 2007–2013 maaseuturahastoon sisältyy myös paikallisten toimintaryhmien rahoitus. Toimintaryhmät voivat rahoittaa toimenpiteitä kaikkien maaseuturahaston neljän toimintalinjan kautta. Toimintaryhmän ja TE-keskuksen rahoitusmahdollisuudet ovat siis periaatteessa hyvin samanlaiset. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus ja alueen toimintaryhmät ovat tehneet maaseutuohjelman valmistelua tiiviissä yhteistyössä. Asiakaspalvelun laadun parantamiseksi ja toiminnan tehostamiseksi TE-keskuksen ja toimintaryhmien työnjaon tulee rahoitettavien toimenpiteiden osalta olla selkeä.

TE-keskus rahoittaa maaseuturahaston varoin yrityskohtaisia investointi-, käynnistämisen- ja kehittämishankkeita. Pääpaino on maatilakytkenäisissä sekä maataloussektoria lähellä, osana maatalouden tuotantoketjua olevissa alle 10 henkilötyövuotta työllistävissä yrityksissä. Lisäksi maataloustuotteen ensiasteen jalostuksen ja markkinoinnin osalta voidaan rahoitusta myöntää myös pk-sektorille. TE-keskuksen rahoittamat kehittämishankkeet ja niihin liittyvät investoinnit ovat maakunnallisia, seutukuntien välisiä kehittämishankkeita tai muutoin alueellisesti erityisen merkittäviä tai innovatiivisia hankkeita.

Toimintaryhmät rahoittavat pääasiassa pienten ja aloittelevien yritysten (1-2 htv) hankkeita. Toimintaryhmien kehittämishankkeet ovat luovia, kokeellisia ja paikallisia. Lisäksi toimintaryhmät vastaavat ennen muuta ohjelmassa esitettyjen paikallisten kylä-, ympäristö- ja elämänlaadun parantamishankkeista sekä kansainvälisyydestä omien ohjelmiensa linjausten mukaisesti.

9. Työnjako rakennerahasto-ohjelmien kanssa

Pohjois-Pohjanmaan alueellisen maaseutuohjelman 2007–2013 toimenpiteiden rahoittamisen yhteensovittamisesta on neuvoteltu Pohjois-Suomen alueellisten ESR- ja EAKR-ohjelmien valmistelusta vastaavien tahojen kanssa. Hankekohtaisesti yhteensovittaminen tehdään hankkeiden valmisteluvaiheessa TE-keskuksen työryhmissä ja neuvotteluilla muiden alueellisten rahoittajien kesken.

EAKR-ohjelma, Pohjois-Suomen kilpailukyky ja työllisyys – ohjelma 2007–2013, täydentää Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa, joka on maaseudun ensisijainen kehittämisväline. EAKR – toimia kohdennetaan maaseudulla yritystoiminnan monipuolistamiseen keskittyen erityisesti palveluihin ja sijaintipaikasta riippumattomiin toimintoihin sekä uudenlaisiin elinkeinojen kehittämistoimiin. EAKR- varoja kohdistetaan maaseudulla muihin kuin maatilakytkenäisiin tai osana maa- ja metsätalouden tuotantoketjuja oleviin yrityksiin. Matkailutoimiala sijoittuu pääasiassa maaseudulle ja siinä EAKR – toimien pääpaino on matkailukeskusten kehittämisessä. Maaseutuympäristön parantamisessa EAKR – toimet suunnataan pääasiassa taajamien ja matkailukeskusten ympäristön vetovoiman lisäämiseen. Saavutettavuuden parantamisessa EAKR – toimin kehitetään sähköisiä palveluja erityisesti syrjäisten seutujen palvelujen turvaamiseksi. Uusiutuvan energian käytön lisäämisessä ja kehittämisessä EAKR – toimet kohdistetaan pääasiassa uusien teknologioiden kehittämiseen ja teollisen tuotannon lisäämiseen.

ESR-ohjelma vastaa ennen muuta sosiaalisen pääoman kehittämisestä. Maaseudun kehittämisen osalta sosiaalirahasto on pääasiallinen toimija koulutuksen, työhyvinvoinnin, yleisen yrittäjyydsosaamisen, työllistymisen edistämisen ja työvoiman saannin turvaamiskysymyksissä. Sosiaalirahasto vastaa tasavertaisesti kaupungin ja maaseudun eri väestöryhmien keskinäisestä, vuorovaikutteisesta ja uusiakin mahdollisuuksia luovista toimista sekä toimintamallien rakentamisesta. ESR- toimilla voidaan edistää maaseudun kulttuuriperinnön säilyttämistä, kehittämistä ja kehittämistä elinkeinotoiminnaksi. Myös kulttuurin vienti on mahdollista. ESR- ohjelma mahdollistaa yhteistyön muiden jäsenmaiden kanssa sosiaalirahaston toiminta-alalla. Sosiaalirahaston avulla voidaan kehittää uusia oppimiskeskenteitä maaseudun, erityisesti syrjäisten alueiden asukkaiden tarpeisiin.